

Litispence

Pro posouzení, zda je dána překážka litispence, není významné, jak byl skutek, který je předmětem řízení, posouzen žalobcem po právní stránce. To platí i v případě, že žalobce spatřuje důvod vzniku škody v pochybení orgánů veřejné moci při nakládání se státním majetkem. Je-li požadována náhrada shodně specifikované škody a je-li shodně skutkové vymezení vytýkaného pochybení, nezakládá jeho odlišná právní kvalifikace odlišnost nároku z hlediska podmínek řízení.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 913/2006, ze dne 26.11.2008)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce M. R., zastoupeného advokátem, proti žalované České republice - Ministerstvu financí ČR, jednající Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových, o 26.000.000,- Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu Praha - východ pod sp. zn. 6 C 85/2000, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 15. listopadu 2005, č. j. 23 Co 404/2005-224, tak, že rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 15. listopadu 2005, č. j. 23 Co 404/2005-224, a rozsudek Okresního soudu Praha - východ ze dne 7. března 2005, č. j. 6 C 85/2000-183, se zrušují a věc se vrací Okresnímu soudu Praha - východ k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Žalobce se žalobou podanou dne 21. 4. 2000 proti žalované České republice (dále též jen „žalovaná“) a původně druhému žalovanému Fondu národního majetku ČR domáhal náhrady škody, která mu měla vzniknout tím, že oba žalovaní v rozporu s restitučními předpisy vydali v roce 1992 nemovitý majetek restituentce, která nebyla oprávněnou osobou. Porušili tak prevenční povinnost předcházet škodám a způsobili žalobci škodu tím, že žalobce nemovitosti platně nenabyl, neobdržel předpokládané plnění z jejich prodeje a zbytečně na ně vynaložil investice. Výši škody žalobce vyčíslil částkou 26.000.000,- Kč, v průběhu řízení podáním ze dne 24. 5. 2004 žalobu rozšířil na částku 166.318.500,- Kč.

Okresní soud Praha - východ, aniž rozhodl o změně žaloby, mezitímním rozsudkem ze dne 7. 3. 2005, č. j. 6 C 85/2000-183, určil, že základ nároku je dán ve vztahu k žalovanému státu i Fondu národního majetku ČR, a to proti každému z nich jednou polovinou. Vyšel ze zjištění, že žalobce koupil dne 28. 12. 1995 nemovitosti v obci N. od společnosti N., spol. s.r.o., na niž byly nemovitosti převedeny kupní smlouvou ze dne 21. 10. 1994 od společnosti I.&S., spol. s.r.o. Tento subjekt nemovitosti získal na základě kupní smlouvy ze dne od O. B. a J. Z., kterým je Fond národního majetku ČR v rámci restituce vydal dohodou o vydání a převodu majetku uzavřenou dne 1. 10. 1992 do podílového spoluvlastnictví. Rozsudkem Okresního soudu Praha - východ ze dne 24. 10. 1996, sp. zn. 6 C 309/95, ve spojení s potvrzujícím rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 12. 6. 1997, č. j. 27 Co 133/97-64, bylo určeno, že tato dohoda je v části týkající se spoluvlastnického podílu předmětných nemovitostí J. Z. neplatná. Rozsudkem Okresního soudu Praha - východ ze dne 30. 9. 2002, č. j. 6 C 57/98-296, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 11. 2. 2004, č. j. 29 Co 277/2003-407, pak bylo určeno, že vlastníkem tohoto spoluvlastnického podílu je Fond národního majetku ČR. Soud prvního stupně v nyní projednávané věci dospěl k závěru, že oba žalovaní porušili právní povinnosti tím, že Fond národního majetku ČR v rozporu s § 47 odst. 1 až 3 zákona č. [92/1991](#) Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, a v rozporu s § 3 odst. 2 zákona č.

[87/1991](#) Sb., o mimosoudních rehabilitacích, uzavřel dohodu o převodu majetku s osobou neoprávněnou (J. Z.), tj. bez právního důvodu vydal majetek značného rozsahu osobě, které nesvědčil zákonný nárok. Žalovaná pak porušila tytéž právní předpisy tím, že ministerstvo nezkoumalo privatizační projekt před schválením z hlediska oprávněnosti nabyvatelů. Zaviněným porušením povinností žalovanými proto vznikla žalobci jako poslednímu nabyvateli předmětných nemovitostí (vlastnické právo k nim bylo na žalobce převedeno s právními účinky vkladu do katastru nemovitostí ke dni 28. 12. 1995) škoda. S ohledem na shora uvedený pravomocný rozsudek o částečné neplatnosti dohody o vydání a převodu majetku ze dne 1. 10. 1992 je totiž nutno považovat i všechny navazující smlouvy o převodu za absolutně neplatné.

K odvolání obou žalovaných Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 15. 11. 2005, č. j. 23 Co 404/2005-224, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že základ nároku není dán s tím, že v konečném rozsudku bude rozhodnuto o zamítnutí částky, která je předmětem řízení, a o nákladech řízení. Odvolací soud vyšel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně a ztotožnil se i s jeho závěrem o nenaplnění podmínek odpovědnosti za porušení prevenční povinnosti podle § 415 obč. zák. Neshledal však ani odpovědnost žalované a Fondu národního majetku ČR podle § 420 obč. zák., neboť dospěl k závěru, že žádnou právní povinnost neporušili. Druhý žalovaný v souladu s rozhodnutím o privatizaci a schváleným privatizačním projektem č. 3242 státního podniku C. N. realizoval rozhodnutí o privatizaci formou přímého prodeje předem určeným nabyvatelům a z ničeho nelze dovodit, že by při tomto úkonu měl projekt přezkoumávat a ověřovat, zda osoby tam uváděné jsou osobami oprávněnými. Stejně tak žalovaná, jejímž právním předchůdcem bylo Ministerstvo pro správu národního majetku a privatizaci ČR, nemohla tento privatizační projekt přezkoumat, když k přezkumu usnesení vlády a privatizačních projektů neměla pravomoc (v této souvislosti odvolací soud poukázal na nález Ústavního soudu ČR ze dne 9. 4. 1998, sp. zn. III. ÚS 380/97, podle něhož za úkony v rámci privatizace je dána odpovědnost pouze Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR). Pochybnosti vyslovil soud o žalobcem koncipované výši ušlého zisku a neshledal vztah příčinné souvislosti mezi vládou nesprávně schváleným privatizačním projektem a tím, že žalobce nedosáhl velmi dynamického rozvoje svého obchodu jako pátý vlastník, resp. nevlastník sporných nemovitostí. K námitce žalované, že projednání věci brání jednak překážka věci pravomocně rozsouzené a jednak překážka věci zahájené, neboť o věci již bylo pravomocně rozhodnuto Okresním soudem Praha - východ v řízení vedeném pod sp. zn. 6 C 261/98 a v této době probíhá u téhož soudu další řízení vedené pod sp. zn. 6 C 32/2001, odvolací soud uvedl, že v těchto řízeních je uplatňován nárok na náhradu škody způsobené nesprávným úředním postupem podle zákona č. [58/1969](#) Sb. a zákona č. [82/1998](#) Sb. a že tyto žaloby „jsou zcela odlišnými žalobami od žalob na náhradu škody podle obecných ustanovení občanského zákoníku, neboť jsou založeny na odlišných skutkových tvrzeních“; proto nezakládají překážku věci pravomocně rozsouzené či zahájené.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost dovozuje z § 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř. a které podává z důvodu podle § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. Považuje odůvodnění napadeného rozhodnutí za zcela nedostatečné, nepřezkoumatelné a bez právního hodnocení věci. Odvolací soud se nevypořádal s možností přibrat do řízení příslušnou organizační složku státu, ačkoli shledal pochybení vlády a odpovědnost Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Žalobce byl zbaven části svého majetku tím, že stát, ať už jednal prostřednictvím jakékoli složky, vydal majetek neoprávněné osobě a po osmi letech jej pak odebral žalobci, tím jej de facto i de iure bez náhrady vyvlastnil. Žalobce je tak od roku 1998 naprosto omezen v dispozičních právech se svým majetkem, tvořícím podílové spoluvlastnictví s tím „vyvlastněným“, který nemůže nijak využít. Dále namítá, že protiprávní jednání žalované a Fondu národního majetku ČR bylo v soudních řízeních (před soudem nalézacím, jakož i v řízení dovolacím a ústavním) opakovaně prokázáno. Rovněž výši škody žalobce vyčíslil nepochybně, tj. jako tři dílčí nároky na zaplacení ceny majetku, který mu byl odebrán, na náhradu řádně doloženého ušlého zisku z prodeje nemovitostí a na náhradu za poškození podniku. S ohledem na shora uvedené proto navrhuje, aby dovolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil

odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Ve vyjádření k dovolání žalovaná uvedla, že odvolací soud dostatečně zjistil skutkový stav věci, správně vyhodnotil důkazy a dospěl ke správnému právnímu posouzení věci. Ministerstvo pro správu národního majetku a jeho privatizaci ČR nejenže nemělo možnost, ale ani oprávnění jakkoli přezkoumávat usnesení vlády či těmito usneseními schválené privatizační projekty, neboť zajišťovalo průběh procesu privatizace národního majetku pouze po administrativně-organizační stránce (schvalovací a rozhodovací oprávnění příslušelo vládě ČR); ve stejné pozici pak byl i Fond národního majetku ČR (v této souvislosti odkazuje na nálezy Ústavního soudu ČR, sp. zn. III. ÚS 380/97 a II. ÚS 93/99). V žádném případě nelze hovořit o vyvlastnění žalobce majetku či o jeho nemožnosti svůj majetek využívat. Žalovaná i nadále zastává názor, že není ve sporu pasivně legitimována a že podmínky odpovědnosti za škodu podle § 415 a 420 obč. zák. v řízení prokázány nebyly. Navrhuje proto, aby bylo dovolání žalobce zamítnuto.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř. oprávněnou osobou – účastníkem řízení zastoupeným advokátem, dospěl k závěru, že dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř. a je opodstatněné, byť z jiných důvodů, než které uplatnil dovolatel.

Vzhledem k tomu, že podle § 1 odst. 1 zákona č. [178/2005 Sb.](#), o zrušení Fondu národního majetku České republiky a o působnosti Ministerstva financí při privatizaci majetku České republiky (zákon o zrušení Fondu národního majetku), byl dnem nabytí účinnosti tohoto zákona (1. 1. 2006, tj. po pravomocném skončení odvolacího řízení) zrušen Fond národního majetku České republiky, přičemž podle odstavce 2 tohoto ustanovení veškerý majetek Fondu přešel tímto dnem na stát, který vstoupil do všech práv a povinností Fondu z právních vztahů, jejichž účastníkem byl Fond, jednal dovolací soud nadále jen s první žalovanou, která se stala právní nástupkyní druhého žalovaného.

Podle § 103 o.s.ř. přihlíží soud kdykoli za řízení k tomu, zda jsou splněny podmínky, za nichž může rozhodnout ve věci samé. Podle § 104 odst. 1 o.s.ř. jde-li o takový nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit, soud řízení zastaví.

Podle § 83 odst. 1 o.s.ř. zahájení řízení brání tomu, aby o téže věci probíhalo u soudu jiné řízení.

Překážka litispendence patří mezi tzv. negativní procesní podmínky, pro něž soud musí usnesením řízení zastavit (§ 104 odst. 1 o.s.ř.). Tato překážka brání tomu, aby věc, o níž bylo již dříve zahájeno občanské soudní řízení, byla znovu projednávána, tedy aby o tomtéž předmětu bylo vedeno dvojí řízení. O stejnou věc se jedná, jde-li v pozdějším řízení o tentýž nárok nebo stav, o němž je již jiné řízení vedeno, a týká-li se stejného předmětu řízení a týchž osob. Tentýž předmět řízení je dán tehdy, jestliže totožný nárok nebo stav vymezený tzv. žalobním petitum vyplývá ze stejných skutkových tvrzení, jimiž byl odůvodněn (ze stejného skutku), tj. ze základu, který tvoří právně relevantní skutečnosti, na nichž žalobce svůj nárok zakládá – srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 3. 2002, sp. zn. 22 Cdo 1646/2000, publikované v Souboru civilních rozhodnutí NS pod C 1103. Právní kvalifikace nároku, i když je v žalobě uvedena, není pro soud závazná a soud je při rozhodování vázán vylíčením skutkových okolností v žalobě a následně zjištěným skutkovým stavem, ne však tím, jak účastník řízení skutkový stav právně posuzuje.

Odvolací soud se otázkou tzv. litispendence zabýval k námitce žalovaných, dospěl však k nesprávnému závěru, jestliže považoval nárok uplatněný žalobou na náhradu škody způsobené výkonem veřejné moci za odlišný od nároku uplatněného žalobou na náhradu škody podle obecné úpravy. Přehlédl totiž, že pro posouzení, zda je dána překážka litispendence, není významné, jak byl skutek, který je předmětem řízení, posouzen žalobcem po právní stránce, a nezvažoval, zda je

shodné skutkové vylíčení okolností, od nichž žalobce svůj nárok odvozuje. To platí i v případě, že žalobce spatřuje důvod vzniku škody v pochybení orgánů veřejné moci při nakládání se státním majetkem, resp. v procesu privatizace, jak tomu je v daném případě; okolnost, že žalobce toto pochybení kvalifikuje jako nesprávný úřední postup či nezákonné rozhodnutí při výkonu veřejné moci podle zákona č. [58/1969](#) Sb. či zákona č. [82/1998](#) Sb., nebrání soudu, aby totéž počínání zkoumal i z hlediska podmínek obecné odpovědnosti za škodu podle § 420 obč. zák. (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 12. 2007, sp. zn. 25 Cdo 532/2007). Je-li požadována náhrada shodně specifikované škody (s výjimkou její výše, kde nebylo rozhodnuto o rozšíření žaloby) a je-li shodné skutkové vymezení vytykaného pochybení, nezakládá jeho odlišná právní kvalifikace odlišnost nároku z hlediska podmínek řízení.

O takovou situaci jde v posuzovaném případě. Žalobce zahájil dne 11. 5. 1998 řízení u Okresního soudu Praha - východ (sp. zn. 6 C 261/98) podáním žaloby o náhradu škody, kterou odůvodnil zcela stejnými skutkovými tvrzeními jako žalobu v nyní projednávané věci, podanou dne 21. 4. 2000, totiž tím, že žalovaný stát a Fond národního majetku ČR v rozporu s restitučními předpisy vydali v roce 1992 nemovitosti neoprávněné osobě, čímž způsobili, že žalobce je platně nenabyl, neobdržel předpokládané plnění z jejich prodeje a zbytečně na ně vynaložil investice. Výši škody žalobce vyčíslil částkou 20.000.000,- Kč, kterou se souhlasem soudu podáním ze dne 26. 4. 1999 rozšířil na 26.000.000,- Kč; podáním ze dne 24. 5. 2004 žalobu rozšířil na částku 166.318.500,- Kč. Nyní je věc vedena pod sp. zn. 6 C 32/2001 a řízení je přerušeno. V nyní projednávané věci bylo řízení zahájeno dne 21. 4. 2000, přičemž jediný rozdíl v obou žalobách spočívá v tom, že žalobce nyní kvalifikuje jednání žalovaných (zcela shodně skutkově vymezené) jako porušení právní povinnosti podle § 420 odst. 1 obč. zák., zatímco v předchozí žalobě dovozoval nesprávný úřední postup. Vzhledem k tomu, že jde o právní kvalifikaci nároku v žalobě, jíž není soud vázán (v dřívějším řízení byl oprávněn a povinen i nárok žalobcem opřený o zákon č. [82/1998](#) Sb. posoudit rovněž podle ustanovení o obecné odpovědnosti za škodu), je zřejmé, že v obou řízeních jde o tentýž nárok.

Projednání věci vedené u Okresního soudu Praha - východ pod sp. zn. 6 C 85/2000 tedy brání překážka litispendence, proto dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil [podle § 242 odst. 3 věty druhé o.s.ř. je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny] a z téhož důvodu zrušil i rozsudek soudu prvního stupně. Protože dosud nebylo rozhodnuto o změně žaloby (rozšíření nároku na částku 166.318.500,- Kč), a není tak přesně vymezen předmět řízení, pokud jde o výši nároku, nebyly splněny předpoklady pro to, aby za této situace dovolací soud podle § 243b odst. 4 o.s.ř. sám řízení zastavil. Z tohoto důvodu vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta druhá o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Domácí násilí \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Nahlížení do spisu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náklady exekuce \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Územní samospráva](#)
- [Zákonný soudce \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přebírání důkazů z trestního řízení před správními soudy](#)

- [Tarifní hodnota](#)
- [Nepoložení předběžné otázky Soudnímu dvoru EU](#)
- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)